ఖాదర్ లేడు

‘ఖాదరా? లేడు. నిన్న కనిపించాడు. ఆ తర్వాత ఎటుపోయాడో ఎవణ్ణి ఎవడు పట్టించుకుంటాడు. ఎవడిది వాడు గీరుకోవడమే సరిపాయె’ అన్నాడు పరోటా షేర్వా అమ్ముకునే పాఛులు.

‘యింకెక్కడి ఖాదరు నాయనా. ఆ రోజే పాయనే’ అంది పక్కింటి ముసలామె.

ఖాదర్‌ని వెతుక్కుంటున్న బైసాని వెంకటసుబ్బయ్యకి ఏం చేయాలో తోచలేదు. శుక్ర.. శని.. ఆది.. సోమ.... ఈ నాలుగురోజులూ జరిగిన కూలగొట్టడాల్లో ఆదివారం ఒక్కరోజే అతడు బజారులో లేడు. కాని ఆ ఒక్క రోజులోనే చాలా కథ జరిగిపోయింది.

అది జరిగాక ఆ మరుసటిరోజు ఉదయం బైసాని వెంకటసుబ్బయ్య...

‘కాఫీ కాఫీ... కాఫీ తాగేసిపో’ అంది బైసాని వెంకటసుబ్బయ్య భార్య.

‘తాళాలు... నిన్నే’ అంది స్కూటరు తాళాలను చేతిలోకి తీసుకుంటూ.

బైసాని రెండూ అందుకోలేదు. టీవీసెట్టు మీదున్న అంగడి తాళాలు మాత్రం తీసుకొని యింట్లో నుంచి బయటపడ్డాడు.

అతడు గబగబా నడవాలనుకుంటున్నాడుగాని అడుగులు మందంగా పడుతున్నాయి. ఉండుండి తల తిరుగుతున్నట్టుగా అనిపిస్తోంది. ఒళ్లు తిమ్మిరిగా అనిపిస్తోంది. ఆ ముందు రోజంతా అతడి ఒంటి మీద స్పృహ లేదు. కాంపోజ్ బిళ్లలేసుకొని మంచం దిగకుండా పడుకొని ఉన్నాడు. మధ్యమధ్యలో భార్య లేపడం బలవంతాన పాలో మజ్జిగో తాగించడం బంధువులొచ్చి పరామర్శించడం లీలగా గుర్తున్నాయి. పిలకాయలు టీవీ ప్రోగ్రాములు పెట్టినప్పుడు మాత్రం మెలకువ వచ్చి గట్టిగా కసరడం జ్ఞాపకం ఉంది.

అంతకు ముందు రెండురోజులు- అంటే శుక్ర శనివారాలప్పుడు కూడా ఏం చేశాడన్నది అతడికి గుర్తుకు రావడం లేదు. ఏ పని ముందు చేశాడో ఏ పని తర్వాత చేశాడో అతడి ఎరుకలో లేకుండా పోయింది.

అందరూ అనుకున్నట్టే బైసాని కూడా మనదాకా రాదులే మనదాకా రాదులే అనుకుంటూ వచ్చాడు. కాని మనదాకా వస్తుందని తేలిపోయాక ఠారెత్తిపోయి అతడు తీసిన పరుగు అంతా యింతా కాదు. మొదట రెడ్డిని కలిశాడు. పోలీసులకు చెప్పించాడు. అనేక మునిసిపాలిటీ వాళ్లను కలిశాడు. అడ్డం పడమన్నాడు. ఆ తర్వాత ఎవర్నో పట్టుకొని హైదరాబాద్‌కు ఫోన్ చేయించాడు. స్పెషలాఫీసరుకు చెప్పించాడు. యిదంతా కాదు తలా కొంత వేసుకుంటే ఈ ఉపద్రవం ఆగుతుంది అని నలుగురూ అంటే అంతకంటేనా అని ఉరుకులు పరుగుల మీద వెళ్లాడు. వాటా తెచ్చిచ్చాడు.

అంతా వృధా అయ్యింది.

శనివారంనాడు- అంటే కూలగొట్టడాలు మొదలైన రెండో రోజున సరిగ్గా రాత్రి పదకొండు గంటలప్పుడు దడదడలాడే శబ్దాలతో కరకరలాడే పళ్లతో ప్రొక్లయినర్ వచ్చి అందరి అంగళ్లను కూల్చినట్టే బైసాని వెంకటసుబ్బయ్య అంగడిని కూడా కూలగొట్టింది.

ఆ రోజు అంత రాత్రప్పుడు - ఫోకస్‌లైట్ల వెలుగులో ఆ గందరగోళంలో సైతాన్‌లాంటి ప్రొక్లయినర్‌ని వెంటబెట్టుకొని పోలీసోళ్లు ఆఫీసర్లు కూలోళ్లు బిలబిల మంటూ చుట్టూ మూగేసరికి అంతటి పెద్దమనిషికి పలుకుబడి ఉన్నోడికి డబ్బునోడికి ఎందుకనో ఒంట్లో చల్లగా చమట పట్టింది. ముందుగా గీసిపెట్టిన గీత ప్రకారం షాపు మూడడుగుల దాకా లేచిపోతుందని అనుకున్నాడుగాని ఆ లెక్క భూమికేగాక ఆకాశానికి కూడా వర్తిస్తుందని తెలిశాక అదిరిపోయాడతడు. అదేగనక జరిగితే రాబోయే నష్టం అంతాయింతా కాదు. చాలా ఏళ్ల కిందటే

కిందషాపు మీద యింకో షాపు కట్టి గోడౌనుగా చేసుకున్నాడు దాన్ని. గవర్నమెంటు లెక్క ప్రకారం చూసినా ఒక్కడుగే ముందుకొచ్చుందది. ఒక్కడుగే కదా ఒదలక పోతారా అని ఆశపడ్డాడుగానీ ఒక్కడుగైనా ఒక్కంగుళమైనా కిందదానితో పాటు పైదానిని కూడా కూల్చకతప్పదని ఆఫీసర్లు చెప్పినప్పుడు అతడికి నాలుక ముద్ద కట్టినట్టుగా అనిపించింది. కాసేపు తాలితే వాంతొచ్చి గుండెపోటు వస్తుందని బయమేసింది. శ్లాబులు షట్టర్లు గోడలు సీలింగు అన్నీ క్షణాల్లో ముక్కలు చెక్కల వుతుంటే– యింకక్కడ ఉండలేక కళ్లతో చూడలేక సొంత తమ్ముడికీ గుమాస్తాలకీ అంగడి అప్పజెప్పి యింటికొచ్చి ముసుగుతన్నేశాడు.

అతడికి ఏడుపొచ్చిందిగాని కంట్లో చుక్క నీరు పుట్టలేదు. దుక్కమొచ్చింది గాని గొంతు పెగల్లేదు.

ఎన్నాళ్ళ నుంచి ఉన్న షాపు? ఎన్నేళ్లుగా యాపారం చేస్తున్న షాపు? యిట్లానా కూల్చేది? అదీ యీ టైములోనా? ఇంత కొంపలు మునిగిపోయినట్టుగానా? అని గిలగిలలాడిపోయాడు.

నిజంగానే ఈసారి టైము కలిసొచ్చి నాలుగు పండగలు వచ్చాయి వరుసగా. క్రిస్టమస్సు.. రంజాను.. జనవరి ఒకటి.. సంక్రాంతి. యాపారంలో ఎట్టాంటి దరిద్రుడైనా బాగుపడే కాలం యిది. ఈ కాలం కోసం అందరు యాపారస్తులు ఎదురుచూసినట్టే బైసాని వెంకటసుబ్బయ్య కూడా ఎదురుచూశాడు. లక్షల రూపాయలు ఎదురుబోసి కొత్త స్టాకు తెప్పించుకున్నాడు. కలరు దీపాలు వేయించి షాపును ముస్తాబు చేయించాడు. అన్నీ రెడీ అయ్యాయి అంతా సిద్ధంగా ఉంది యింక రేపో మాపో యాపారం పుంజుకోవడమే తరువాయి అనుకుంటూ ఉండగా నెత్తి మీద గుండంలా ఈ ఉపద్రవం వచ్చిపడింది. ఆపే ఉపాయం లేదు. కోర్టుల కెక్కినా ఫలితం లేదు. కూల్చుకోవాలంటే కూల్చుకుందురు ఈ పండుగలు పోయేంతవరకైనా ఆగండి అయ్యలారా అని నెత్తీనోరు కొట్టుకున్నా ఆఫీసర్లు వినలేదు.

కూలగొట్టేదాకా ఒంటికాలి మీద నిలబడ్డారు. కూలగొట్టారు.

ఈ పని యింత త్వరగా యింత అర్జెంటుగా యింత దయలేకుండా చేయమని ఎవరు చెప్పారో ఎందుకు చెప్పారో ఎవరి మేలుకోరి చెప్పారో ఆ యాపారస్తుడి బుర్రకి తోచలేదు.

సరే పోతేపోయింది పీడా పోయింది ఇదిగో కూలుస్తాం అదిగో కూలుస్తాం అని తడవకోసారి ఫైళ్లు పట్టుకొనొచ్చి బెదిరిస్తూ ఉంటే బితుకుబితుకుమంటూ

బతికే రోజులు యింతటితో అన్నా పోతే బాగుండు అనుకున్నాడతడు. ఆకులు పారేశాక తిరిగి మెతుకుల కోసం కలిబెట్టకుండా యింతటితో వగదెగిచ్చి ఒకరికొకరు కూడదీసుకుంటే చాలుననిపించింది.

అందుకనే– ఇవాళ కూడా షాపు ముఖం చూడాలని లేకపోయినా అతడు బయటికి వచ్చాడు. ఎవరెవరు ఎంతెంతకు నష్టపోయారో ఎవరెవరు ఎంతెంతకు మునిగిపోయారో తెలుసుకుంటే ఒక ధైర్యం కదా అనుకున్నాడు.

ఆ ఆలోచన వచ్చాక అడుగుల వేగాన్ని యింకాస్త పెంచి పోలేరమ్మబండ దాటుకొని విష్ణాలయం వీదిలోకి వచ్చాడు బైసాని.

ఆ వీధిలో నుంచి నేరుగా పోతే ట్రంకురోడ్డు.

కాని నాలుగడుగులు వేసేసరికే అతడి గుండె జల్లుమంది. దూరంగా గుంపులు గుంపులుగా మనుషులు కనబడుతున్నారు. ఆడోళ్లు పిలకాయలు పోలోమని పరిగెడుతున్నారు. పొక్లయినరు రొద వినిపిస్తూ ఉంది. ఆ చివర నుంచి రేగుతున్న దుమ్ము విష్ణాలయం గోపురాన్ని కమ్ముకుంటూ ఉంది.

ఆ దుమ్ము చూసి ఆ రొద విని ఏం జరుగుతున్నదో అర్థం చేసుకున్నాక నోరు తెరుచుకొని ఏమిరా ఈ నా కొడుకులు అనుకున్నాడతడు.

ట్రంకురోడ్డు మీదంటే రోడ్డు వెడల్పు చేయాలని డబుల్‌రోడ్డు వేయాలని పైనుంచి ఆర్డర్లు వచ్చాయని దొరికిన అంగడిని దొరికినట్టుగా లేపవతలపారేస్తే ఏమోలే అయ్యుండొచ్చులే అనుకున్నాడుగాని ట్రంకురోడ్డుతో ఏమాత్రం సంబంధంలేని విష్ణాలయం వీధి అంగళ్లను కూడా ఎందుకు కూల్చేస్తున్నట్టు అని గబగబా అక్కడకు చేరుకుని తొంగిచూసాడు.

అప్పటికే దూరెంకయ్య అంగడి, స్వామి హోటలు సగానికి కూలిపోయి ఉన్నాయి. మియాజాను అంగడి ముందున్న అరుగును పిండి పిండి చేసి వదిలారు. దానిపక్కనే ఉన్న ధర్మకాటా అంగడిని పొక్లయినరు ఒడిసిపట్టేసరికి ఏనాటి అంగడో దబదబమని మొత్తం కూలిపోయిందది. కొందరు యాపారస్తుల, వాళ్ల గుమాస్తాలు షాపుల్లో ఉన్న సరుకుల్ని గబగబా బయట పడేసుకుంటున్నారు. యింకొందరు చేష్టలు మాని అట్టే నిలుచుని ఉన్నారు.

యింక అక్కణ్ణుంచి ముందుకు పోలేకపోయాడు బైసాని. ఆ వీధిలో ఉన్నవన్నీ బంగారు అంగళ్లు. వాటిలో సగం సాయెబులవి. తక్కినవి శెట్టిగార్లవి. అంటే అతడి సొంత కులస్తులవి. వాళ్లంతా అతడికి కొద్దోగొప్పో బంధువులు

పరిచయస్తులు. యిట్టాంటి టైములో వాళ్ల ముఖం చూడడానికి మనసొప్పలేదు.

అడ్డరోడ్డులో వరవకట్ట ఎక్కి ట్రంకురోడ్డులోకి వెళ్లిపోదామా అనుకుంటూ ఉండగా అతడి కాళ్ల ముందుకు సర్రున ఒక రిక్షా వచ్చి ఆగింది.

దాన్లోంచి ఊపిరి ముక్కన బిగబెట్టుకుని ఒక ముసలామె దిగింది. ఆమె ఎగశ్వాసతో ఉంది. మూలుగుతోంది. ఏడుస్తూ ఉంది. ఆ రిక్షా వెనుకనే సైకిలు మీద వచ్చిన అమీరుజాను గబాల్న వెళ్లి ఆమెను జవురుకున్నాడు పడిపోకుండా.

'యిదేమి పీడరా నాయనా. యిదేమి గహచారంరా తండ్రి. తాతల తండ్రుల కాలం నాటి సొత్తుని ఎట్ట కూలగొడ్తున్నార్రా నాయనా. యింక నువ్వెట్ట బతకపో తావురా దేవుడా... వీళ్లని ఏడేడు మట్ల లోతున కప్పెట్ట. వీళ్ల పాడెల్ని కుక్కలు ఎంగిలి చెయ్య. వీళ్ల సమాధుల్లో అపరాత్రుళ్లు పొగలెయ్య'...

ముందుకు ఒంగి మట్టిని ఎగజిమ్ముతూ కొడుకు చేతుల్లో విరుచుకు పడిపోతూ ముందుకు నడుస్తోందా ముసలామె.

ముప్పయి ఏళ్లుగా ఏనాడూ పరదా చాటు నుంచి బయటికి వచ్చుండని ఆ ముసలామె ఎంతుంటుందో ఎంత పోతుందో తెలియని భర్త జ్ఞాపకాన్ని ఆఖరుసారి చూసుకోవడానికి బయటికి వచ్చింది. పాతనగలకు బంగారు నీరు ఎక్కించి బతికే అమీర్‌జాను మూగోడిలాగా వాళ్లమ్మను కరుచుకొని నడుస్తున్నాడు.

యిప్పుడో యింకాసేపట్లోనో అతడి షాపు కూలుతుంది. కాని అతడు దాన్ని తిరిగి నిలబెట్టుకోవడానికి ఎన్ని రోజులు ఎన్ని వారాలు ఎన్ని నెలలు పడుతుందో చెప్పలేము.

'విన్నా.. ఎప్పటివో యాబైలవో నలబైలవో రికార్డులు తెచ్చారంట. అప్పటి లెక్కల ప్రకారం ఈ వీధి యింత వెడల్పుగా ఉండాలి అని చెప్పి అన్నీ లేపుకుంటూ పోతున్నారు' అంటున్నాడొకడు.

'బాగయ్యిందిలే. మంచిగయ్యిందిలే. లేకుంటే రోడ్లూ సందులూ గొందులూ వీళ్లమ్మా మొగుళ్లవిలా ఆక్రమించేసుకున్నారు అందరూ' అంటున్నాడు యింకొకడు. యింకా అక్కడే వుంటే ఏమి చూడాలో ఏమి వినాలో అని వరవకట్ట ఎక్కి ట్రంకురోడ్డులోకి వచ్చేశాడు బైసాని.

●●●

కావలిటౌను మొత్తానికి ఒకటే రోడ్డు. అది ట్రంకురోడ్డు. బయటివాళ్లు

దాన్ని మద్రాసు కలకత్తా హైవే అనీ ఐదవ నెంబరు జాతీయరహదారి అనీ అంటారుగానీ ఊర్లో ఉన్నోళ్లు మాత్రం ట్రంకురోడ్డనే అంటారు. ఊరు బతకడానికి ఆ రోడ్డే ఆదరువు. వెన్నుపూస. దాన్ని చూసుకునే ఎన్నో ఏళ్లుగా ఆ పక్కా ఈ పక్కా పాకి సందులుగా గొందులుగా పెరిగిపోయిందది. అయినప్పటికీ ఈనాటికి కూడా ఊర్లోళ్లకి మూరపూలు కావాలన్నా చిన్న పిన్నీసు కావాలన్నా ట్రంకురోడ్డే గతి. ఇంకో బైపాసు లేదు. యింకో బిజినెసు సెంటరూ లేదు. కూరగాయల మార్కెట్టు, చేపల మార్కెట్టు, బ్యాంకులు, కోర్టులు, ఆస్పత్రి, చిల్లర అంగళ్లు గుడ్డలకొట్లు మట్టీ మశానం సర్వం అక్కణ్ణే ఉండేసరికి చిన్నోడైనా పెద్దోడైనా యాపారం చేసుకొని బతకాలంటే దాన్నే పట్టుకొని పెనుగులాడక తప్పని పరిస్థితి.

అట్టాంటి రోడ్డు మీద జాక్‌పాట్ సెంటర్ మీద నెల్లూరు వైపు ముఖం పెట్టి నడుస్తుంటే ఎడం వైపున కనిపిస్తుంది బైసాని వెంకటసుబ్బయ్య అంగడి. అతడికి ఇవాళ రెండు సొంత ఇళ్లు జయకృష్ణా థియేటరు దగ్గర నాలుగుప్లాట్లు స్థలమూ ఉండొచ్చుగాక ట్రంకురోడ్డు మీద మాత్రం ఆ ఒక్క అంగడే ఉంది. యింకొకటి లేదు. కొనాలన్నా దొరకదు. డిమాండు అట్టాంటిది.

బైసానికి ఆ ఒక్క అంగడైనా వాళ్ల నాన్న నుంచి సంక్రమించింది. అతడి చిన్నప్పుడు వాళ్ల నాన్న ఆ షాపులో మోటరుగానుగ ఆడిస్తూ నూనె యాపారం చేసేవాడు. వేరుశనగనూనె, కొబ్బరి చమురు నువ్వుల నూనె ఆముదం... కానీ పొద్దస్తమానం జిడ్డుగా వికారంగా ఉంచే ఆ యాపారం చేయడం యిష్టంలేక షాపు తన చేతికి అందివచ్చాక గానుగ తీసి పారేసి తండ్రి పేరు మీద 'బైసాని శేషయ్య అండ్ సన్స్' అని గుడ్డల కొట్టు పెట్టాడతడు. అప్పుడే షాపు రీమోడలింగ్ చేయిస్తూ నాలుగడుగులు ముందుకొచ్చి యింకొక షట్టరు దించుకున్నాడు. పైన యింకో షాపు వేసి గోడౌన్ చేసుకున్నాడు.

అప్పట్లో- అంటే యిరవై పాతికేళ్ల క్రితం ఆ పని అందరికీ మామూలు విషయం. తప్పని చెప్పినవాడుగానీ లేపేస్తాం అని బెదిరించినవాడుగానీ లేడు. పైగా అప్పట్లో ఈ రోడ్డంతా మన్దేకదా అనే సొతంత్రం యాపారస్తులందరికీ ఉండేది.

కానీ యివాళ జరిగింది చూశాక ఆ మాటనే ధైర్యం ఎవరూ చేయలేరు. బైసానైతే ఎప్పటికీ చేయలేడు.

అతడు షాపు దగ్గరికి చేరుకునేసరికి పరిస్థితి భీతావహంగా ఉంది. లోపల పట్టేంత స్టాకు లోపల పెట్టి మిగిలిన దానిమీద టార్పాల్ పట్టలు కప్పి కాపలా కూర్చుని ఉన్నారు గుమాస్తాలు. చుట్టుపక్కల పరిస్థితి కూడా అలాగే ఉంది. కొందరు

గోడలు కట్టించుకోవడం మొదలెట్టారు. యింకొందరు కూలిపోయిన కాంక్రీటు దిమ్మెల్లోని ఇనుపచువ్వల్ని వెల్డింగు చేయించి తీసేయించుకుంటున్నారు. మెట్లు లేచిపోయిన యాపారస్తులందరూ మేదర నిచ్చెనలు తెచ్చుకొని పైనున్న షాపులకు చేరుకుంటున్నారు. కొందరు షాపులు తెరిచారుగానీ యాపారాలు చేయడం లేదు. కొందరసలు షాపులే తెరవలేదు.

నిన్న మొన్నిటిదాకా కళకళలాడుతూ కనిపించిన ట్రంకురోడ్డు యివాళ గబ్బుగియ్యంగా ఉంది.

బైసాని చేతుల్లోంచి షాపు తాళాలు అందుకుంటూ 'బేల్దారెంకయ్య వచ్చి చాలా సేపయిందనా' అన్నాడు పెద్ద గుమాస్తా.

అంజీ టీకొట్లో టీ తాగి తాపీగా అడుగులేసుకుంటూ వస్తున్న ఎంకయ్య అల్లంత దూరం నుంచే బైసానిని చూసి నడకలో వేగం పెంచాడు.

'అయా. దండాలయా. మీ తమ్ముడు పంపించాడయా కలవమని' అన్నాడు ఒదిగి.

'చూశావా' అన్నాడు బైసాని.

'చూశావయా. అంతా సతైనాశినం. పైనా కిందా కలిపి షాపుని ఒక దోవకి తేవాలంటే ఎట్టలేదన్నా పదిరోజులు పడుతుందయా. కానీ'...

'ఏంది?'

'ఏం లేదయా. ఊరు ఊరంతా తుపాను కొట్టినట్టు కూలిపోయింది గదయా బేల్దార్లు కూలోళ్లు యాడికాడ పనుల్లో చిక్కుబడిపోయున్నారు. పగలు పనికి దొరకడం కష్టం. మీరు ఊ అంటే వాళ్లనే ఎట్లోకట్ల పుసలాయించి రాత్రి పని చేయిస్తా' అన్నాడు ఎంకయ్య.

'ఎట్లో కట్ల చెయ్యి' అని జేబులో నుంచి డబ్బు తీసిచ్చి 'ఇటుకా ఇసుకా తోలించు' అన్నాడు బైసాని.

ఎంకయ్య వెళ్లిపోయాడు.

బైసాని కుర్చీ తెప్పించుకొని బయట వేసుకొని కూర్చొనబోతూ రోడ్డుకు ఆ పక్క చూసి ఆగిపోయాడు. తేడాగా అనిపించింది. మళ్లీ చూశాడు. బోసిగా అనిపించింది. చూసే కొద్దీ ఏం జరిగిందో అర్థమయ్యాక ఒళ్లు జలదరిస్తూ ఉంటే 'మార్జినోళ్లేర్రా' అన్నాడు పెద్దగా.

'యింకెక్కడి మార్జినోళ్లనా...' అన్నాడు పెద్ద గుమాస్తా.

'నిన్ను నువ్వు లేవుగదా. కుక్కల్ని తరిమినట్టు తరిమారులే వాళ్లని. గీరుకోవడానికి కూడా టైమివ్వలా. బుల్‌డోజర్లు తెచ్చి తొక్కించేస్తాం కొడకల్లారా అని బెదిరించేసరికి చెంబు చేటా తట్టా బుట్టా సర్దుకొని ఎటువాళ్లటు లగుదోల్. నిన్న జరిగినదానికీ నిన్న తరిమిన తరుముడికి మళ్లీ జన్మలో ఈ పక్క తలతిప్పి చూడరు చూడు వాళ్లు. ఎన్నాళ్లుగా ఈడ బతికిన బతుకు. ఎన్నాళ్లుగా ఈడ అంటిపెట్టుకున్న తావు. నిమిషాల మీద ఖాళీ చేయించేశారు పాపం'... గుమాస్తా చెబుతూనే ఉన్నాడు బైసానికి అలసట కమ్ముకొచ్చింది.

కుర్చీలో అట్టే కూలబడిపోయాడు.

దేవుడా అనుకున్నాడు తల పట్టుకుంటూ.

'ఖాదరురా. ఖాదరు ఏమయ్యాడు' అన్నాడు మళ్లీ.

●●●

సయ్యద్ మీర్ ఖాదర్ మొహియుద్దీన్ అలియాస్ సైకిల్‌షాపు ఖాదరూ బైసాని వెంకటసుబ్బయ్యా ఒక స్తోమతకి చెందినవారు కాదు. ఒక మతానికి ఒక భాషకీ చెందినవారు కాదు. ఆఖరికి ఒక వయసుకు చెందినవారు కూడా కాదు. అయినా వాళ్లిద్దరి మధ్య స్నేహం ఉంది. అది చాన్నాళ్లుగా ఉంది. బైసాని ప్రయత్నం మీద అది మొదలయ్యి పెనవేసుకుని కొనసాగుతూ ఉంది. ఇదంతా ఒక అద్దె సైకిలు పుణ్యం.

'నీగ్గదా చెప్పేది. పోయి పెద్దోళ్లని పిలచకరాపో. వాళ్లొచ్చి చెప్తేగాని యివ్వను'... ఇవీ బైసాని వెంకటసుబ్బయ్యతో ఖాదరు మాట్లాడిన మొదటి మాటలు.

అప్పటికి బైసాని వయసు పన్నెండో పదమూడో. ఖాదరు అతడి కంటే పదేళ్లన్నా పెద్దవాడు. కసరత్తు చేసినట్టుండే ఒంటితో దండెం కండల మీద బిగించి కట్టిన తావీజుతో సైకిళ్లకు బుస్సుబుస్సున గాలికొడుతూ పిలకాయలకి చాలా కఠినాత్ముడిలా కనిపించేవాడు. వాళ్లకి అతడితో మాట్లాడాలంటే చాలా భయంగా ఉండేది. కానీ మాట్లాడక తప్పేదికాదు.

ఎందుకంటే అప్పట్లో కావలి మొత్తం మీద పిలకాయలు తొక్కే సైకిలు అతడొక్కడి దగ్గరే ఉండేది. అది నీలం రంగు హెర్క్యులస్ సైకిలు. పిలకాయల సైకిలు కావడం వల్లో లేక ఖాదరు అలంకరించడం వల్లోగానీ అది రంగురంగుల

సీటుతో కుచ్చులు కుచ్చులుగా వేలాడే హ్యాండిలు గ్రిప్పులతో కాలితో నెట్టగానే టక్కునపడే సైడు స్టాండుతో రారా నా సామిరంగా అని పిలుస్తూ ఉండేది. పెద్దోళ్ల సైకిళ్లు ఎన్నున్నా ఆఫ్ పెడలేసి ఎన్నిసార్లు తొక్కినా సీటు మీద కూర్చుని తొక్కే భాగ్యం కలిగించే అట్టాంటి సైకిల్‌ని తాకని బతుకూ ఒక బతుకేనా అనుకునేవాళ్లు పిలకాయలు.

అట్టాంటి సైకిలు చేతిలో ఉన్నోడు గనుక పిలకాయల కోసం అట్టాంటి సైకిలు అద్దెకు పెట్టినోడు గనుక ఏ విధంగా చూసినా ఖాదరు మంచి చేసుకోదగ్గ మనిషిగా బైసానికి అనిపించింది. అయితే ఖాదరు మాట వినే రకంగా లేడు. పెద్దోళ్లు చెప్పనిదే సైకిలు యిచ్చేలా లేడు. డబ్బులివ్వమంటే యివ్వగలడుగానీ పెద్దోళ్లని తెమ్మంటే ఎక్కణ్ణుంచి తెస్తాడు. షాపులో కూచోకుండా సైకిలు తొక్కుకుంటాననంటే తోలు వొలుస్తాడు వాళ్ల నాన్న.

'నేను బైసాని శేషయ్యోళ్ల పిల్లోడిని. నువ్వు సైకిలిస్తే మా నాయన లేనప్పుడు ఎంత నూనె కావాలన్నా పోస్తా' అన్నాడు గుంజకానుకొని.

ఆ మాటలకి ఖాదరుకి నవ్వొచ్చింది. నవ్వలా.

'ఈ మాట మీ నాయనతో చెప్తా పా. ఉతుకుతాడు' అన్నాడు బెదిరిస్తూ.

బైసానికి కోపం వచ్చేసింది.

'యొాప్. సైకిలిస్తే యివ్వు. లేకపోతే పో. మేము బైసానోళ్లం. రేపీ పాటికి మా నాయనతో చెప్పి మద్రాసు నుంచి కొత్త సైకిలు తెప్పించుకుకోకపోతే చూడు' అన్నాడు కళ్లనీళ్ల పర్యంతమవుతూ.

అది చూసి చేస్తున్న పని వదిలేసి 'ఏడవబాక.. ఏడవబాక.. ఉరే... బైసానోళ్ల అబ్బాయి ఏడ్వ వచ్చునా?' అన్నాడు ఖాదరు నవ్వుతూ బైసాని భుజాన చెయ్యేసి దగ్గరకు తీసుకుంటూ.

ఆ రోజు నుంచి వాళ్లిద్దరికీ స్నేహం. చదువు ఎట్టాగూ లేదుకాబట్టి చిన్నప్పట్నించి షాపులో కూర్చునేవాడు కాబట్టి సందు దొరికినప్పుడల్లా వచ్చి ఖాదరు షాపులో కూర్చునేవాడు బైసాని. పెద్ద పెద్ద సైకిళ్లను కూడా ఖాదరు అవలీలగా మర్లేసి పార్లేసి రిపేర్లు చేసి పారేస్తుంటే ఆసక్తిగా గమనించడం అతడి పని. అన్నింటికంటే ముఖ్యంగా షాపు మూసేశాక ఖాదరు ఒక సైకిలుని ఒక చేత్తో యింకో సైకిలుని యింకో చేత్తో బ్యాలన్సు చేస్తూ రెండింటిని ఒకేసారి యింటికి తొక్కుకుని పోతుంటే చూడటం అతడికెంతో యిష్టం.

ఆ సైకిల్ సర్కసు చూసి ఎవరైనా 'అన్నీ యింటికి తీసుకెళ్లి దాపెట్టుకోవాలా. షాపులో పడేస్తే ఉండవా' అనంటే ఖాదరుకి ఎంత కోపం వచ్చేదో.

'పోతే నువ్విస్తా' అనేవాడు కసురుకుంటూ.

అందుకనే కొత్త వాళ్లెవ్వరికీ సైకిళ్లు అద్దెకిచ్చేవాడు కాదు ఖాదరు. తెలిసినవాడు చెబితే తప్ప అతడి నుంచి సైకిలు తీసుకోవడం యమా కష్టం. ఆ ఏమవుతుందిలే అని ఒకసారి ఒకడెవడికో అద్దెకిస్తే వాడు దాన్ని పక్కూర్లో పాతిక రూపాయల కుదవకు పెట్టేసి ఎటో పోయాడు. దాంతో లబోదిబోమని నోరు కొట్టుకొని విడిపించుకున్నప్పట్నించి యింకాస్త జాగ్రత్తగా ఉండేవాడు ఖాదరు. బైసానికి మాత్రం యీ అడ్డేమీ ఉండేదికాదు. చిన్న సైకిలైనా పెద్ద సైకిలైనా ఎంతసేపు కావాలంటే అంతసేపు అతడి యిష్టానికి యిచ్చేసేవాడు.

అయితే దానికి ప్రతిఫలం అతడికి ఎండాకాలంలో దక్కేది.

తక్కిన కాలాల సంగతి ఎలా ఉన్నా ఎండాకాలంలో ఖాదరే స్వయంగా వచ్చి బైసానోళ్ల అంగడిలో నీడ పట్టున కూర్చునేవాడు కాసేపు. అతణ్ణి అల్లంత దూరంలో చూడటంతోటే ఆముదం దబరలో చిట్టీని ముంచి పెట్టేవాడు బైసాని. ఖాదరు రావడం అరచెయ్యి సాచడం బైసాని దాని నిండుగా జర్రున ఆముదం పోయడం ఖాదరు దాన్ని తపాతపామని నెత్తికి పూసుకోవడం జరిగిపోయేవి.

'ఎండలు గదా అబయా. సచ్చిపోతాం బెట్ట తగిలి' అనేవాడు చెవుల కిందకి జారుతున్న నూనెని తడుచుకుంటూ.

ఖాదరుకు పగలు పొద్దస్తం ఎండ తగులుతుందంటే తగలక తప్పదు. అతడిది బైసానోళ్ల షాపులాగా పట్టా ఉన్న షాపు కాదు. పక్కాగా కట్టిన షాపూ కాదు. మార్జిను అంగడి. దీన్నే తడికెల అంగడి అని కూడా అంటారు. ఈ పక్క ఒక తడికె ఆ పక్క ఒక తడికె పైనొక తడికె వేసుకుంటే చాలు మార్జినోళ్లకి అదొక అంగడై పోతుంది. ట్రంకురోడ్డుకి ఈ కొస నుంచి ఆ కొస దాకా రోడ్డు మార్జినులో యాడ రొంత స్తలం దొరికినా రొంత వీలు దొరికినా బంకులేసుకొనో తడికెలు కప్పుకునో దాన్ని ఆదరువు చేసుకుంటారు మార్జినోళ్లు. ఒకసారి తావు సంపాదించుకున్నాక యింక అక్కణ్ణుంచి కదలరు. ఎండొచ్చి ఎండినా వానొచ్చి తడిసినా అక్కడే ఉంటారు గానీ పక్కకు మళ్లరు. మళ్లితే యింకొకడు దూరిపోతాడని భయం. జానాబెత్తడు మార్జిను స్తలం కోసం కొట్లాటలూ గలాటాలూ జరిగిన సందర్భాలున్నాయి.

అయితే ఖాదరుకు ఆ భయం లేదు. కోర్టు గోడ దగ్గర గంగరాయి చెట్టుకింద

తడికెలతో కుట్టుకున్న ఖాదరు మార్జిను అంగడిని ఎవడూ కన్నెత్తి చూడరు. అది ఖాదరుది. ఏనాటి నుంచో ఖాదరుదే. బైసానికి వాళ్ల నాన్న పక్కాషాపును వారసత్వంగా ఇచ్చినట్టు ఖాదరుకు వాళ్ల నాన్న ఆ మార్జిన్ అంగడిని వారసత్వంగా యిచ్చేసి పోయాడు. కాకపోతే బైసాని తన హయాంలో రిమోడలింగ్ చేయించు కున్నాడు. ఖాదరు చేయించుకోలేదు. బైసాని కొత్త యాపారం పెట్టాడు. ఖాదరు పెట్టలేదు.

'యోవ్. అబయా. బంగారం లాంటి నా ఆముదం కానూకావుగదయా యాపారం మార్చి' అన్నాడు ఖాదరు గుడ్డలకొట్టు పెట్టడానికని బైసాని షాపు రీమోడలింగ్ చేయిస్తున్నప్పుడు.

'ఆముదానిది ఏముంది ఖాదరన్నా. నీకు కావాలంటే చెప్పు. సిమెంటు ఇసుకా మిగిలేట్టున్నాయి. ఆపు రేటుకి ఇచ్చేస్తా. సింగిల్‌రాయి గోడ కట్టుకొని నీదాన్ని కూడా పక్కా చేసుకో' అన్నాడు బైసాని.

'నాకెందుకయా పక్కా షాపు. నీలాగా సరుకా. సరంజామా. ఈడ్చి తంతే ఆరు సైకిళ్లు లేవు. దీన్నిట్టా ఉండనిస్తే చాల్లే' అన్నాడు ఖాదరు.

'అయితే ఒక పని చేస్తా?' అన్నాడు బైసాని.

'ఏంది?' అన్నాడు ఖాదరు.

'యిదిగో. ఈ రోడ్డు మీద నా చేతిలో ఎట్టా స్థలముందో నీ చేతిలో కూడా అట్టాగే స్థలముంది. దాన్ని రెండు మూడు రకాలుగా ఉపయోగించుకోవాలి మనం. నువ్వు అద్దె సైకిళ్లనే నమ్ముకోక నా మాటిని సైడు బిజినెస్సులు పెట్టు. పండ్లు పలహారాలు అమ్ము. ఏ సీజనులో వచ్చే కాయలు ఆ సీజన్లో అమ్ము. సోడాలు వేయించుకో. యింకేదైనా చెయ్యి. అసలే మీ సాయెబులకి సేద్యమా యవసాయమా యాపారమా కులవృత్తా? ఈ మార్జినుగాకుండా నీఎనక యింకేదైనా ఉందా ముల్లె?' అన్నాడు బైసాని.

ఖాదరుకు ఆ సలహా నచ్చింది.

ఆ రోజు నుంచి అతడు సైడు బిజినెస్సులు మొదలుబెట్టాడు. ఏ సీజను కాయలు ఆ సీజనులో అమ్మడం బిగినుచేశాడు. ముఖ్యంగా ఎండాకాలంలో ఖాదరు అమ్మే కొబ్బరిబోండాలకీ చల్లటి సోడాలకీ మంచి గిరాకీ ఉండేది. మధ్యమధ్యలో పండగలప్పుడు అమ్మిపెట్టమని డ్యామేజీ గుడ్డలిచ్చేవాడు బైసాని. పెద్దషాపుల్లో అడుగుపెట్టడానికి జంకే పల్లెటూరోళ్లు ఖాదరు దగ్గర ఆ డ్యామేజీ గుడ్డలని సలీసుకి

కొనుక్కునేవాళ్లు. ఆదాయంలో పదికి రెండు ఖాదరుకి దక్కేది.

కొంతకాలం గడిచింది. ఖాదరు చేతిలో నాలుగు డబ్బులు ఆడడం చూసి బైసానికి యింకో ఐడియా వచ్చింది.

'ఖాదరనా. ఊర్లో రాత్రయితే అంగళ్లన్నీ మూసేస్తున్నారు. చుట్టా బీడీలకి జనం అల్లాడుతున్నారు. నువ్వు గనక రాత్రి పొద్దుబోయాక చుట్ట బీడీ సిగరెట్టు టీలని ఐదు పదిపైసలు ఎక్కువ లెక్కన అమ్మగలిగినావంటే మంచి ఆదాయం వస్తుంది. ఎటొచ్చి నిద్రకాయాల' అన్నాడు.

ఖాదరుకి ఆ మాట కూడా నచ్చింది.

'యింటికి పోయి చేసేదేముందబయా. అన్నం తినేసొచ్చి కూచుంటా' అన్నాడు.

ఆ రోజు నుంచి ఖాదరు గంగరాయి చెట్టుకి లాంతరు వేలాడదీసి రాత్రి పూట యాపారం మొదలుబెట్టాడు. రాత్రి పదీ పదకొండు నుంచి మొదలయ్యి తెల్లవారు నాలుగు వరకు కొనసాగేదది. ఒకేసారి టీ కాచి ఫ్లాస్కుల్లో పోసుకొని కూర్చునేవాడు కాబట్టి పెద్ద బాదరబందీ ఉండేదికాదు. రాత్రిళ్లు తిరిగే జనాలు నెమ్మదినెమ్మదిగా ఖాదరు అంగడికి అలవాటు పడ్డారు. రోడ్డున పోయే లారీలు అక్కడ ఆగడం ప్రారంభించాయి. బీటు కానిస్టేబుళ్ల వంటికి ఖాదరు మాటలు టీ బాగా పట్టాయి. రోజూ రాత్రి పూట ఆ గంగరాయి చెట్టు కింద ఎంత సందడిగా కళగా ఉండేదంటే ఎప్పుడైనా నిద్ర పట్టకపోతే బైసాని వచ్చి కబుర్లు చెబుతూ కూర్చునేవాడు ఖాదరుతో.

అట్లా ఒకటి కాదు రెండు కాదు... సుమారు ముప్పయి ఏళ్లు గడిచి పోయాయి. ఈ ముప్పయి ఏళ్ల పాటు పగలూ రాత్రీ ఖాదరు ఆ మార్జినులోనే ఆ రోడ్డువారనే ఆ బెత్తెడు తోకతోనే జీవించాడు. అతడి కండలు కరిగిపోయాయి. ఎండలకి భద్రంగా ఆముదం రాసి కాపాడుకుంటూ వచ్చిన చిక్కటి జుట్టు రాలి పోయింది. మనిషి తగ్గాడు. పలుచబడ్డాడు. కాని నడుం వంగలేదు. ఒకడికి వంగబెట్టడం అతడికి చేతగాలేదు.

'అబయా. ఈ తావులో ఉండి నేను బాగుపడిందీ లేదు. పోంగొట్టుకున్నదీ లేదు. కాని ఒకరి దగ్గర దేహీ అనకుండా బండి లాక్కొస్తున్నాను చూడూ... అది చాలు' అనేవాడు బైసానితో.

ఆ మాటలు వింటే బైసానికి ఎంతో కొంత సిగ్గుగా అనిపించేంది. అతడికి

ట్రంకురోడ్డు మీద యింకా రెండు మూడు షాపులు సంపాదించాలనీ కందుకూరులో ఒకటీ వింజమూరులో ఒకటీ గుడ్డల అంగళ్లు పెట్టాలనీ బైసానోళ్ల పేరు ఊరుఊరునా కనిపించాలనీ ఉండేది. కానీ అట్టాంటి యావే లేని ఖాదరుని చూస్తే ఒక్కోసారి ఈర్ష్యగా అనిపించేది.

యిప్పుడు అదంతా గుర్తుకు వస్తుంటే దుక్కం ముంచుకొస్తోంది బైసానికి.

•••

'మొన్న శనివారం రోజు ఖాదరొచ్చాడనా. మనిషి బెదురుగొడ్డాల కనిపించాడు. మిమ్మల్ని అడిగాడు. పని మీదెళ్లారని చెప్పాను. ఆ తర్వాత మార్జినోళ్లతో కలిసి ఎటోపోయాడు. మళ్లీ రాలేదు' అన్నాడు చిన్న గుమాస్తా బైసానితో.

అప్పటికే బైసాని కుర్చీలో నుంచి లేచి అటూ ఇటూ పచార్లు మొదలు బెట్టాడు. ఖాదరు ఆచూకీ తెలుసుకొస్తానని పోయిన పెద్ద గుమాస్తా అరగంటైనా పత్తాలేడు. మాటిమాటికి రోడ్డు వైపే చూస్తున్నాడు బైసాని.

కాసేపటికి కాళ్లూపుకుంటూ పెద్ద గుమాస్తా వచ్చాడు.

'ఈ పక్క యాడా లేడనా. మున్సిపాల్టీ ఆపీసు దగ్గర మార్జినోళ్లంతా టెంటేశారంటగదా. ఆడున్నాడేమో చూసేసొస్తా' అన్నాడు.

'వొద్దులే నేనే వెళతా. కాస్త కాలు సాగినట్టు ఉంటుంది' అని బైసాని బయలు దేరాడు.

రోడ్డు మీద నడుస్తుంటే అంతా కొత్తగా ఖాళీగా ఉంది. ఎక్కడ చూసినా తగలబడిపోయినట్టుగా మొండిగోడలు. మొండి గుంజలు.

దారి పొడుగునా అక్కడక్కడ బ్యానర్లు కట్టున్నారు చెట్లకి.

'మార్జినోళ్ల కడుపులు కొట్టకండి. మా మార్జిను మాకివ్వండి'... వంకర టింకర అక్షరాలు.

వాటిని చూసుకుంటూ ఒక చెట్టు దగ్గర ఆగిపోయాడు బైసాని.

అది గంగిరాయి చెట్టు. చాలాకాలంగా ఖాదరుతోపాటు తోడు పెరిగిన చెట్టు. యిప్పుడు చిందరవందరగా పడున్న పాతటైర్ల మధ్యా సొల్యూషన్ ట్యూబుల మధ్యా విరిగిన రిమ్ముల మధ్యా ఒంటరిగా నిలుచొని ఉందది.

ఒక్క నిమిషం అక్కడే నిలబడి తిరిగి బయలుదేరాడు బైసాని.

అతడికి వారం రోజుల క్రితం ఖాదరు కలిసిన సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. ఆ సమయంలో వెలుగుతున్న అతడి ముఖం గుర్తుకొచ్చింది.

'ఇప్పుడే మార్జినోళ్లందరం వెళ్లి పెద్దతలకాయల్ని కలిసొస్తున్నాం అబయా. అయా... యిట్టిట్ట సంగతి. ఎన్నాళ్లగానో యీడ బతుకుతున్నాము. మీరు పొమ్మంటే పోయి కావలి చెరువులో దూకి సావడం కంటే వేరే దోవలేదు మాకు. మీరు కూల్చేంత దుకాణాలు కావు. పడగొట్టేంత పెద్దమనుషులం కాము. కనికరించండి తండ్రులారా అని కాళ్లా గడ్డాలు పట్టుకొని బతిమిలాడుకుంటే- అయ్యో మీ జోలికి వస్తామని ఎవరు చెప్పారు యిప్పుడే మీ సంగతి చూస్తామని ఎవరు కూశారు పైనుంచి మాకొచ్చిన ఆర్డర్లన్నీ పక్కా షాపుల గురించే. ముందు కత వాళ్లదే. మీరేమీ బయాలు పెట్టుకోబాకండి. ఒకేల కావాల్సొస్తే డబుల్‌రోడ్డు వేసేనాటికి చూసుకుందాం పోండి అన్నారబయా. కూతురు కాన్పుకొచ్చేట్టుంది ఈ సీజనులో డ్యామేజీ గుడ్డలు దండిగా అమ్ముకుందాం అనుకుంటూ ఉండే యిదేందిరా అని హడలిచచ్చా. యిప్పుడు మనసు కుదుటపడింది' అన్నాడు నిమ్మళంగా.

అంతే అయ్యుండొచ్చులే అనుకున్నాడు బైసాని.

ఒకటా రెండా- ఊర్లో కాకుల కంటే ఎక్కువ కదిలిస్తే గోలపుట్టి బూకంపాలు రాబోవా అనుకున్నాడు.

అయితే అట్టాంటిదేమీ జరగలేదని అతడికి అర్థమైపోయింది. బూకంపాలు కాదుగదా ఆకు తెగి నేల మీద పడేంత తాకిడి కూడా ఎదురుకోకుండా పని ముగించేసినట్టున్నారు అనుకుంటూ మున్సిపాల్టీ ఆఫీసు దగ్గరకు చేరుకున్నాడు.

అక్కడంతా హడావిడిగా ఉంది. యాడాడి మార్జినోళ్లంతా అక్కణ్ణే చేరిపోయి ఉన్నారు. మాటలు జోరుగా ఉన్నాయి. మధ్య మధ్యలో కేకలు అరుపులుగా ఉన్నాయి. కొందరు లోపలికీ బయటికీ తిరుగుతున్నారు.

టెంటు లోపలికి ఆత్రంగా వెతికాడు బైసాని. తెలిసిన ముఖాలన్నీ కనిపిస్తున్నాయి.

పరోటా షేర్వా అమ్మే పాఛులు, దూదేకుల లాలప్ప, అరటికాయలమ్మే వడ్డోళ్ల కోటేశ్వరమ్మ, బంకు సుబ్బారెడ్డి, పటాలకి ఫ్రేములుకట్టే సూరి, వెంకటేశ్వర హాలు దగ్గరి మంగలోళ్లు, కుమ్మరి సీతయ్య, తమలపాకులు అమ్మే నల్ల షరీపు, పెట్రమాక్స్ లైట్లు అద్దెకిచ్చే అహమదు, కార్పెంటర్లు, వాచి రిపేరర్లు, దర్జీలు, కరెంటు పనోళ్లు... ఖాదరు మాత్రం లేడు.

బైసాని ఎవరిని వెతుకుతున్నాడో తెలియక టెంట్లో ఉన్న పాఛులు బయటి కొచ్చాడు అడుగుదామని.

'ఏం శెట్టిగారో. ఎట్టెట్ట ఉన్నామో చూసిపోదామని వచ్చారా?' అన్నాడు అక్కసుగా.

'అదేంది పాఛుమియా' అన్నాడు బైసాని ఆ మాటకి.

'లేకుంటే ఏంది సామి. మీ వీపుల మీద బాదడానికి మా కడుపుల మీద గుద్దితిరి. మీవి కూలుస్తామంటే కూల్చనీయొచ్చుగా... ఆట్... మేమేనా ఆక్రమిం చుకుంది మార్జినోళ్లు ఆక్రమించుకోలేదా అని లాపాయింట్లు తిస్తిరి. సరే మేక పోతుల్ని ఎయ్యాన్డే దున్నపోతులు మాటినేట్లు లేవని మమల్ని ఏసేశారు' అన్నాడు పాఛులు.

'అట్ట మాట్లాడబాక పాఛులు. మాకు ఎంత నష్టం వచ్చిందో తెలుసునా. కోటి రూపాయల పైన్నే అంటున్నారు. నాకొక్కడికే మూడులక్షలు నష్టం' అన్నాడు బైసాని.

'అయ్యా. మీ అందరికీ కోటిరూపాయలంటే వెంటికముక్క. కానీ మాకు వెయ్యి రూపాయలన్నా గనమే. టెంటేద్దాం రండి అనంటే పోలోమని వచ్చిప డ్డారందరూ. ఈ వేళకి ఒక్కరు యిడ్లీ ముక్క నోట్లో పెట్టుకోలా. డబ్బులేడివి? ఏ రోజుకారోజు తెచ్చుకుని తినే మాబోటి జనానికి తావు లాకుండా జేస్తిరి. ఇంట్లో కూర్చుని తిన్నా చెల్లుబాటయ్యే మీబోటోళ్లు మాత్రం దిట్టంగా ఉన్నారు' అన్నాడు పాఛులు.

'ఖాదరు లేడా' అన్నాడు బైసాని యింక మాటలెందుకని.

'ఖాదరు రాలా. నిన్న కనిపించాడు. ఆ తర్వాత ఎటుపోయాడో. ఎవణ్ణి ఎవడు పట్టించుకుంటాడు. ఎవడిది వాడు గోక్కోవడమే సరిపాయా' అన్నాడు పాఛులు.

'ఇంటికెళ్లి పలకరించి వద్దాం వస్తావా. మధ్యాహ్నం స్కూటరు తెస్తాను' అన్నాడు బైసాని.

'నాకు కుదర్దు. మా యింటిది సింగరాయకొండ పోయి అక్కడ అంగడి పెట్టుకుందాం అని అంటోంది. ఒకసారి సింగరాయకొండ పోయిరావాలి' అన్నాడు పాఛులు.

ఈలోపల లాలప్ప వచ్చాడు.

'మా యింటామె కూడా అల్లూరో రాజుపాలెమో వెళ్లిపోదాం అంటోంది. ఇన్నాళ్లు బతికిన ఊరు. యాడబోతాం' అని నెత్తి గీరుకున్నాడు.

దానికి బంకు సుబ్బారెడ్డి అందుకున్నాడు.

'అయ్యా. నువ్వు అల్లూరు పో. రాజుపాలెం పో. హైదరాబాదు పో. అండమాను పో. అంతా యిదే పరిస్థితి. రోడ్లు వెడల్పు చేయాలనీ వరల్డుబ్యాంకు అప్పిచ్చిందనీ యాడికాడ లేపవతల పారేస్తున్నారు. మొన్నటికి మొన్న తిరపతి నుంచి ఒక తెలిసినాయన వచ్చాడు. అక్కడ మార్జినోళ్లని కట్టెలు తీసుకుని తరుముకున్నారంట. నువ్వు రాజుపాలెం పోయినా అల్లూరు పోయినా అక్కడ కూడా అట్టే తరుముకోరని గ్యారంటీ ఏంది? కాబట్టి మనం మన ఊర్లోనే ఉండి- మనల్ని ఖాళీ చేయించిన వాళ్ల చొక్కాలు పట్టుకొని- ఒరే బేటే నా కొడకల్లారా.. మేము యీ ఊర్లో పుట్టాము ఈ ఊర్లో పెరిగాము.. మీరేమో ఈడ ఫ్యాక్టరీలు తెరవక పోతిరి.. కార్ఖానాలు పెట్టకపోతిరి.. చదివినా చదవకపోయినా ట్రంకురోడ్డుకొచ్చి కిళ్లీ బంకు పెట్టుకునేదానికి తప్ప యింకదేనికీ పనికిరాకుండా జేస్తిరి.. సరే పోనిలే గదా మా దోవన మేము బతుకుతూ ఉంటే ఖాళీ చేయిస్తాం ఖాళీ చేయిస్తాం అని బెదిరిస్తూ ఉండిరి.. ఆఖరికి ఖాళీ చేయిస్తిరి.. మా ఊర్లో పోయే రోడ్డు మాది గాకుండా యింకెవరిదవుతుందిరా బోసడీకేల్లారా. మర్యాదగా మా మార్జిను మాకిస్తారా లేకుంటే రోడ్డు తవ్వి పాతరెయ్యమంటారా అని అడిగామనుకో. అప్పుడు దారికొస్తారు' అన్నాడు సుబ్బారెడ్డి.

'అదంత సులభం కాదులే సుబ్బారెడ్డా' అన్నాడు లాలప్ప.

'సులభం కాదనుకోవడం వల్లే ఇదంతా. చూస్తా చూస్తా. నా మార్జిను నాకిచ్చారా సరేసరి. లేకుంటే ఏ పోలీసోడిదో పార్టీవోడిదో మెడ గట్టిగా జవురుకొని ఎండ్రిన్ తాగేస్తా. ఎవరొచ్చి విడిపించినా విడవను. ఇంకాస్త గట్టిగా బిగిస్తా. నేను చస్తా. వాడు బతికే ఉంటాడు. నాతో పాటు అట్టే పాతేయాలి కొడుకుని' అన్నాడు పల్చటి నీటిపొరతో కళ్లు ఎర్రబడుతుంటే.

సుబ్బారెడ్డి వాలకం చూస్తే అన్నంత పనీ చేసేలా కనిపించాడు బైసానికి.

'అంతంత పెద్దమాటలెందుకులేవయ్యా. నీ మార్జిను నీకివ్వకుండా యాడికిపోతారు' అన్నాడు బైసాని.

'ఏంది యిచ్చేది?' అన్నాడు పాఛులు.

'లోపల మాటలు జరుగుతున్నాయి పోయి వినిరాపో. ఇంకో ఆర్నెల్లకో

సంవత్సరానికో డబుల్ రోడ్డు వేస్తారంట. వేశాక రెండడుగులో మూడడుగులో లెక్కగట్టి సిమెంటు మార్జిను వేస్తారంట. అనేక దాని మీద సన్నసన్నటి బంకులేస్తారంట. వాటిని నలబైవేలో యాబైవేలో అడ్మాన్సు కట్టి అద్దెకి తీసుకోవాలంట. ఇయన్నీ జరిగేపాటికి మేమూ మా బిడ్డలం ఠారున సచ్చే పోయుంటాం. ఒకేల బతికున్నా- ఇప్పుడు గట్టిగా అడిగితే నాలుగు వేలు తేలేం గాని అప్పుడు నలబై వేలు యాబై వేలు తేవడం మా వల్ల అయ్యే పనేనా. అప్పుడు ఏం జరుగుతుందయ్యా అంటే మీబోటి శెట్టిగార్లు డబ్బున్న పెద్దోళ్లు బినామీ పేర్లతో వాటిని అద్దెకు తీసుకుంటారు. మేము గుడుసుకొని పోతాం' అన్నాడు పాఛులు, బైసానిని మళ్లీ ఒదలకుండా.

'స్వామీ. నీ నోటికి నేను పడలేను. నేను పోతున్నా. ఖాదర్‌గానీ వస్తే వెంటనే మా అంగడి దగ్గరకు రమ్మను' అన్నాడు.

'ఏంది వచ్చేది. నిన్న జరిగిన దానికి ముఖం చెల్లుండదు ముసలోడికి. నాలుగు రోజులు పోయాక నెమ్మదిగా వస్తాడులే' అన్నాడు పాఛులు.

'అంతేనంటావా?' అన్నాడు బైసాని.

'అంతగాక' అన్నాడు పాఛులు.

అయినాగానీ వీలైతే అ సాయంత్రమే ఖాదరుని కలవాలని అనుకున్నాడు బైసాని.

కాని ఆ మాట నెరవేర్చుకునేందుకు అతడికి వీలులేకపోయింది. అదే రోజు మధ్యాహ్నమే బేల్దారు ఎంకయ్య రావడం సిమెంటు ఇసుకా తోలించడం ఆ రాత్రే పని మొదలెట్టడంతో దగ్గరుండి చేయించుకోవాల్సిన పని కావడం మూలాన నాలుగు రోజుల పాటు తీరికే చిక్కలేదు. మధ్యమధ్యలో మార్జినోళ్లు కనిపిస్తున్నారు.. కలక్టరు వస్తే వెళ్లి కలుస్తున్నారు.. పని అవుతుందా కాదా అని మల్లగుల్లాలు పడుతున్నారుగానీ ఖాదరు మాత్రం అతడి కంటికి కానరాలేదు. ఎవర్ని అడిగినా మాకు తెలియదు మాకు తెలియదు అనడమే.

ఇన్ని రోజుల పాటు ఖాదరు ఏనాడు ఇంట్లో కూచుని ఎరగడు. ఒకేళ జొరంగానీ తగిలిందా డబ్బుల్లేక అవస్తలు పడుతున్నాడా అని అనుమానం వచ్చిందతనికి. మరుసటి రోజు పొద్దున ఎట్టాగయినా సరే ఖాదరు యింటికి వెళ్లాలి అని అనుకుంటుంటుండగా ఆ రోజు సాయంత్రం - బాగా పొద్దుపోయాక - ఎవరో మార్జినోడు ఆత్మహత్య చేసుకొని చచ్చిపోయాడన్న వార్త ట్రంకురోడ్డు మీద

గుప్పుమంది. క్షణాల్లో మార్జినోళ్లు పోగైపోయారు. ఎవడు పోయాడు ఎవడు పోయాడు అనుకుంటూ ఉరుకుల పరుగుల మీద వివరాలకు వెతుక్కుంటున్నారు.

బైసాని గుండెలు జావగారిపోయాయి. దేవుడా ఖాదరు కాదుగదా అని దిక్కులు చూస్తూ ఉండేసరికి- చనిపోయింది ఖాదరు కాదనీ గోతంపట్టల యాపారం చేసే పెంచలయ్య అనీ అది కూడా ఆత్మహత్య కాదనీ పెంచలయ్యకు చాలా కాలంగా ఒళ్లు బాగుండకపోవడం వల్ల యిప్పుడిలా ఖాళీ చేయించేసరికి మనోవ్యధకి జబ్బు తిరగబెట్టి పోయాడనీ వార్త అందింది.

అయినప్పటికీ సెంటర్లో మార్జినోళ్లు బాగా వేడెక్కిపోయారు. యింతపొడుగు తిట్లతో కడుపుమంట చల్లార్చుకుంటున్నారు.

పాఛులైతే ఫుల్లుగా తాగేసొచ్చి పొట్టిశ్రీరాముల బొమ్మ దగ్గర వీరంగాలు తొక్కాడు.

'పెంచలయ్య చావలేదు. మున్సిపాల్టీవాళ్లే చంపేశారు. గవర్నమెంటోళ్లే లేపేశారు. చూస్తూ ఉండండి. యింకా ఎంతమంది చస్తారో. ఎంతమందిని చంపేస్తారో' అని- అంటూ అంటూనే- కైపు వల్లో నిజంగా దుక్కమేసో పక్కనే ఉన్న బంకు సుబ్బారెడ్డిని పట్టుకొని 'సుబ్బారెడ్డా... నేను కూడా సచ్చిపోతా సుబ్బారెడ్డా. బిడ్డలకి అన్నం పెట్టలేని బతకు బతకలేను సుబ్బారెడ్డా' అని బోరున ఏడ్వడం మొదలుపెట్టాడు.

ఆ ఏడుపు చూసి అక్కడున్న మార్జినోళ్ల ముఖాలు చూసి బైసానికి కాలూ చేయీ ఆడలేదు.

ఎప్పుడెప్పుడు తెల్లారద్దా ఎప్పుడు ఖాదర్‌ని కలుద్దామా అని జాగారం చేశాడతడు.

●●●

బైసానికి ఊహ తెలిశాక అంటే చాలా ఏళ్ళ క్రితం కావలికి పెద్ద తుపాను కొట్టింది. అది గవర్నమెంటు తెచ్చిన తుపాను కాదు. సముద్రం మీద నుంచి వచ్చిందే. అప్పుడు కూడా యిలాగే చాలా యిళ్లూ వాకిళ్లూ కూలిపోయాయి. దరిద్రులు గతలేనివాళ్లయ్యారు. పోయింది ఇళ్లే గాబట్టి ఎక్కడ స్తలం యిచ్చినా పోతారు కాబట్టి అట్టాంటి వాళ్లందరి కోసం ఊరికి పడమటివైపు దూరంగా ఉండే గుట్ట మీద ఇళ్ల స్తలాలు యిచ్చారు. దానికి తుపాన్ నగర్ అని పేరు పెట్టారు. అక్కడ కొందరు పట్టాలు తెచ్చుకొని గుడిసెలేసుకున్నారు. కొందరు పట్టాలు

లేకపోయినా గుడిసెలేసుకున్నారు. అట్టా పట్టాలు లేకుండా గుడిసెలేసుకున్న వాళ్లల్లో ఖాదరు ఒకడు.

'ఎమ్మార్వో దగ్గర అర్జీ పెట్టుకొని పట్టా తెచ్చుకో ఖాదరనా. లేకుంటే ఎప్పటికైనా గొడవే' అనేవాడు బైసాని.

ఖాదరు వినేవాడు కాదు.

'ఈ మాత్రం సంబడానికి అర్జీలు పట్టాలు దేనికి సుబ్బాయ్యా. ఈ గుట్టల్లో గుడిసెని ఎవడు తన్నుకుపోతాడు?' అనేవాడు ఎంతో నమ్మకంగా.

ఏ విధంగా అయితే ముప్పయి ఏళ్లుగా రోడ్డు మీదున్న ఆ మార్జిన్‌ను తనదే అని జీవించాడో అదే విధంగా తుపాన్ నగర్‌లోని ఆ యింటి స్థలం కూడా తనదే అనుకుంటూ జీవించాడు.

ఇప్పుడా నమ్మకం ఉండుంటుందా అనుకున్నాడు బైసాని.

పట్టాలు ఉన్నా పట్టాలు లేకపోయినా– కోర్టులు ఉన్నా కోర్టులు లేకపోయినా– తనబోటోళ్ల దగ్గర డబ్బున్నా ఖాదరుబోటోళ్ల దగ్గర లేకపోయినా – పెద్దోళ్లు తల్చుకుంటే ఎవర్ని ఎక్కణ్ణుంచైనా తరిమికొట్టొచ్చు దేన్ని ఎక్కణ్ణుంచైనా కూలగొట్టొచ్చు ఎవర్ని ఏవిధంగానైనా ఏమార్చవచ్చనే కాలం బూమండలాన వచ్చేసిందని తనలాంటోడికే బయమేస్తుంటే ఖాదరులాంటోడికి వేయకుండా ఉండదా? అనుకుంటూ ఖాదరు యింటి ముందు స్కూటరాపాడు.

ఇంటికి తాళం వేసి ఉంది. వసారాలో నాలుగైదు సైకిళ్లు అక్కరలేనట్టుగా పడున్నాయి. వాకిలి ముందు కసువు పేరుకొని ఉంది.

ఎటు పోయుంటాడు అని చుట్టూ చూస్తూ ఉంటే 'ఎవరా?' అంది పక్కింటామె బైసాని వెంకటసుబ్బయ్యని చూసి.

'ఖాదరు లేడా అమ్మా. నా పేరు బైసాని వెంకటసుబ్బయ్యా' అన్నాడు స్కూటరు దిగుతూ.

'యింకెక్కడి ఖాదరు నాయనా. ఆ రోజే పాయనే. దా. కూసో' అని, వీధిలో నులక మంచం పరిచిందామె.

'యాడికి పోయుంటాడమ్మా. కూతురి దగ్గరకు పోయుంటాడా?' అన్నాడు ఆలోచనగా.

'కూతురేంది నాయనా. ఆ అమ్మి నిన్నగాక మొన్నొచ్చి లబలబమని నెత్తి

కొట్టుకొనిపోయే. ఆ మనిషి వాళ్లూరు పోతేగదా. ఫలానా చోటుకి పోతున్నట్టు చెప్తే కదా. పెళ్లాం చేయిపట్టుకొని అదే పోతా'

బైసాని మనసులో అనుమానం పడింది.

'ఏం నాయనా. మీకేమైనా అప్పు పడున్నాడా?' అందామె.

'చచ. అది కాదమ్మా. ఆయన నాకు దగ్గరగా తెలుసు' అన్నాడు బైసాని.

'చూడబోతే మీరు శెట్లులాగున్నారు. ఎవరైతే ఏంది నాయనా అందరం నాశనమైపోయాం. మా ఇంటాయన ఆర్టీసి బస్టాండు దగ్గర మిషను పెట్టుకొని మోటారు సైకిళ్ల సీట్లు కుట్టేవాడు. ఇవాళ తరిమిపారేశాక యిక్కడ ఇంట్లో మిషను పెట్టి అక్కడికిపోయి పొద్దున్నుంచి సాయంత్రందాకా ఎండల్లో నిలబడుకొని ఉంటున్నాడు. ఖాతాలు గదా నాయనా. ఎలా ఒదులుకోవడం. ఆర్డర్లన్నీ ఒకేసారి తెచ్చుకొని రాత్రిళ్లు యింటికాడ కుడుతున్నాడు. యిట్టా ఒకరోజు రెండ్రోజులంటే గడుస్తుంది గానీ ఎల్లకాలం గడుస్తుందా. చస్తే ఆరడుగుల నేల యివ్వడానికి తయారుగా ఉన్నారుగానీ బతుకుతాం నాలుగడుగుల నేలివ్వండి అనంటే కుదర దంటున్నారు గదా. మా పీనుగుల్ని కాల్చి పాయసాలు కాస్తామంటున్నారే ఆ తీపి ఎవరి కోసమో చెప్పరాదా? ఇంక ఈ లోకాన మాబోటోళ్లకు నూకలు చెల్లిపోయినట్టే నాయనా. మీబోటోళ్లు బతకాల్సిందే ఉసురుపోసుకొని' అందామె విచారంగా.

బైసానికి మనసు చివుక్కుమంది.

'ఎవరి ఉసురు ఎవరు పోసుకోవాలమ్మా. మీ అంగళ్లన్నీ లేపేస్తే మాకేమైనా లాబమా. మీరుంటే మాకేమైనా అడ్డమా. చిల్లర ఉంటేనే తల్లా రూపాయల విలువ. మీరు ఉండాలి. మేమూ ఉండాలి. అప్పుడే తాలూ మేలుగా యాపారం సాగుతుంది. చూడమ్మా. మీకు సైకిళ్లున్నాయి. నాకు స్కూటరుంది. నెల్లూరు పోవడానికి ఆర్టీసి బస్సులున్నాయి. మనం తిరగడానికి ఈ రోడ్డు చాలదా. దీన్ని ఇంత లావున యింత వెడల్పున సిద్ధం చేస్తున్నారంటే గవర్నమెంటు బాదలు ఏమున్నాయో మనకేమి తెలుసు. వాళ్లని పై నుంచి ఎవరు పొడుస్తున్నారో మనకేమి ఎరుక. ఉసురు ఉసురు అని మీరంతా అనుకుంటున్నారే అట్టా ఊర్లోకి పోయి చూడండి. మీరంతా ఏమైపోయారన్న ఆలోచన ఒక్క నిమిషమన్నా లేకుండా అబ్బ రోడ్లు బలే విశాలమయ్యాయి గవర్నమెంటోళ్లు బలే మంచిపని చేశారు అని అనుకునేవాళ్లు ఎంతమంది ఉన్నారో. దానికేమంటావు' అన్నాడు గట్టిగా.

బైసాని కోపం చూసి 'అంతేలే నాయనా. కరెట్టు మాటన్నావు' అందామె

మెత్తగా.

వాళ్ల మాటలకు వీధి చివర గుడిసెలో నుంచి ఒంటి మీద చొక్కా లేకుండా సలీంగాడు బయటికి వచ్చాడు.

బైసానిని చూసి 'సలామనా' అన్నాడు నవ్వుతూ.

'ఏమిరో సలీంగా. మీ యిల్లు కూడా యీడేనా' అన్నాడు బైసాని కూడా పలకరింపు నవ్వుతో.

సలీంగాడు బైసానికి బాగా తెలుసు. వాడు కూడా ట్రంకురోడ్డు మీద మార్జినోడేగానీ కచ్చితంగా మార్చినోడనడానికి వీలులేదు. నాలుగుచక్రాల తోపుడు బండి మీద పంచాంగాలు క్యాలెండర్లు ఘంటసాల పాటల పుస్తకాలు సినిమా స్టయిల్ మంగళారతులు రేజర్లు తాళంకప్పలు పెట్టుకొని తిరుగుతుంటాడు. వాడి డిమాండ్ అంతా పల్లెటూరోళ్ల దగ్గరే.

కావలిలో కూలగొట్టడాల వల్ల ఎవరైనా నష్టపోలేదు అంటే అది యిట్టాంటి తోపుడుబండోళ్లే.

'నీకేమిరా గాడు. బజారులో కనిపించడంలేదే' అన్నాడు బైసాని.

'యాడ కనిపిస్తాం అనా. పోలీసోళ్లు టైమింగ్సు పెట్టెనే' అన్నాడు సలీంగాడు.

'అదేందిరో' అన్నాడు బైసాని.

'నీకు తెలియదా. డిఎస్పీయో యింకే పుణ్యాత్ముడో చెప్పాడంటా మార్జినోళ్లు పోయాక యింక అడ్డంగున్నది తోపుడుబండ్లోళ్లేననీ వాళ్లని కూడా రోడ్డు మీద తిరగనివ్వొద్దనీ. దాంతో మమ్మల్ని బతకనివ్వనిది అటుంచు బుట్టల్లో బత్తాయి కాయలు అమ్ముకునే ఆడోళ్లని కరెంటు స్తంబం కింద చెప్పులు కుట్టుకునే మాదిగోళ్లని కూడా బతకనివ్వడం లేదు. పొద్దన ట్రాఫిక్కుకు అడ్డమంట. సాయంత్రం ట్రాఫిక్కుకు అడ్డమంట. మద్యానం అన్నాల వేళకు కావాలంటే తిప్పుకో మంటున్నారు. అప్పుడు పల్లెటూరోళ్లందరూ మ్యాట్నీల్లో ఉంటారు. నాకేం బేరం జరుగుతుంది' అన్నాడు సలీంగాడు.

ఒక నిమిషం ఆగి 'మీ గుడ్డల యాపారం అంటే ఏముందనా దాచిపెడితే పాసిపోయే రకం కాదుగదా. ఇవాళ కాకుంటే రేపైనా అమ్ముకుంటారు. నా సంగతి చూద్దూగాని రా. జనవరి ఒకటి వస్తోందిగదా అని రాజమండ్రి నుంచి ఎన్ని క్యాలెండర్లు ఎన్ని పంచాంగాలు తెప్పించి కుప్పబోశానో. యిప్పుడు రోడ్డు మీద

తిరగనీయకపోతే ఎట్టా అమ్ముకునేది? పచ్చిసరుకు. డేటు దాటేస్తే పొయ్యిలోకి కూడా పనికిరాదే' అన్నాడు బాధగా.

సలీంగాడి లాంటోడి పెట్టుబడి మొత్తం కలిపితే రెండు మూడువేలు ఉండదు. కాని ఆ అప్పు చాలు కాలరాయడానికి.

'నువు గమనించలేదా అనా. అప్పుడు ఊర్లో ఉన్న పోలీసోళ్లందరూ కొత్తోళ్లే. పాతోళ్లంటే పరిచయాలుండేవి. చూసీ చూడనట్టు పోయేవాళ్లు. వాళ్లకి ముందే ట్రాన్స్ఫర్లు అయ్యాయో లేక ఈ టైములో కావాలని కొత్తోళ్లని తీసుకొచ్చారో గానీ సంపక తింటున్నారు. బండి కదిలితే ఆపుతారు. ఆపితే కదలమంటారు. అట్టా గదా నా కొడుకులు మదమెక్కి ఖాదరన్నని కొట్టింది' అన్నాడు.

బైసాని ఒళ్లు ఝల్లుమంది.

'ఏంది ఏంది' అన్నాడు గాబరాగా.

'అయ్యో, నీకు తెలియదా. కుమ్మారు గదా సామీ ఖాదరన్నని. ఆదివారం రోజు మార్జినోళ్ల మీద పడినారుగదా. నువ్వున్నావా లేవా? ఏమోలేగానీ ఆ రోజు పిచ్చికుక్కలు మీదపడినట్టు మార్జినోళ్ల మీద పడితిరి. ఎవడికి వాడు సర్దుకొని బతుకుజీవుడా అని పరిగెడుతున్నారుగానీ ఖాదరన్న కదిలితే గదా. ఏం అనా. కదులునా అంటే వింటేగా. రాయిలాగా నిలబడిపోయాడు మనిషి. తడికెలు విప్పబోతే వద్దంటాడు. సైకిళ్లు తీయబోతే చేయిపట్టుకుంటాడు. చూపులు మనల్ని చూస్తున్నాయా యింకెవర్నయినా చూస్తున్నాయా అర్థంగాదు. పిచ్చెక్కుద్దేమోనని బయమేసి పాఛులన్ననో షరీఫునో కేకేస్తే యాడ. ఎవడి రావందాడిలో వాళ్లున్నారు. పోలీసోళ్లొచ్చారు. మున్సిపాల్టీవోళ్లు వచ్చారు. చెప్పారు. అదిలించారు. బెదిరించారు. అంగడి తీయమని పట్టుకొని తోశారు. ఖాదరన్న వింటేగదా. దండాలు పెడతాడు. కాళ్లూ గడ్డాలు పట్టుకొని బతిమిలాడతాడు. అంత పెద్దమనిషి, వయసుమళ్లినోడు గదా పసిపిల్లాడిలాగా ఏడుస్తాడు. నేనెక్కడికి పోయేది ఎక్కడికిపోయేది అని కలవరిస్తా చెట్టుమానుని కరుచుకొని పెనుగులాడతాడు. వాళ్లు చూసీ చూసీ ఇంకిట్టగాదని తడికెలు సైకిళ్లు టీ దబర్లు ఫ్లాస్కులు అన్నీ కట్టగట్టి లారీలో వేసి స్టేషనుకి పంపించారు. సరుకు స్టేషనుకి పోతే యింకేమైనా ఉందా? నేను గబగబా ముఖాన నీళ్లు జల్లి మనిషిని స్వాదీనంలోకి తెచ్చి– అనా. నీకు దండం పెడతా అనా. అట్ట బెదిరిపోబాగ. మనబోటోళ్లకి మానాబిమానాలు ఏల? ఊపిరుంటే యాడైనా బతకొచ్చు. యిదిగాకుంటే యింకొకటి. ముందు నీ సామాను నువ్వు తెచ్చుకో. దా అనా అనేసరికి పిచ్చోడాలా స్టేషనుకు పరిగెత్తాడు. అక్కడ ఖాదరు

సామాన్లు తెచ్చినవి తెచ్చినట్టే ఉన్నాయి. రెండు సైకిళ్లు మాత్రం లేవు. అవి కొత్తవి'...

'ఆ సంగతి గ్రహించాక నాయనా... ఏమి చెప్పను పో ఖాదరన్న బాద. నా సైకిళ్లు... నా సైకిళ్లు అని పొర్లకింతలు పెట్టాడు నేల మీద. ఎవడు చెప్తాడు సమాదానం? ఇన్నే తెచ్చామని ఒకరు ఇన్నే ఉన్నాయని ఒకరు ఎవరు తీసుకెళ్లారో అని ఒకరు మాకేం తెలియదని యింకొకరు... మొత్తం మీద నూకేశారు వాటిని. అసలే అంగడిపోయి జీవం పోయిందా మనిషికి యిప్పుడు సైకిళ్లు పోయాయని తెలిశాక ప్రాణం పోయేట్టుగా తయారయ్యాడు. ఎట్టా పోయే ప్రాణం పోతానే ఉందిగదా అనుకున్నాడో ఏమో తడికెలోని బొంగులాగి 'నా కొడకల్లారా... ఇస్తారా... మీ గోరీలు కట్టమంటారా' అన్నాడు ఉగ్రంగా.

పోలీసోళ్లకి పౌరుషం పొడుచుకొచ్చేసింది.

'ఏందిరా నువ్వు కట్టేది' అని ఒకడు గూడ మీద దన్‌మని బాదాడు. యింకొకడు మూతి మీద పెటేలున పొడిచాడు.

అట్టే రక్తం కారిపోయింది.

'పో నా కొడకా. ఎవరితో చెప్పుకుంటావో చెప్పుకోపో' అన్నారు.

యింక చప్పుడు చేయలేదు ఖాదరన్న. బొమ్మలాగా అట్టే నిలబడిపోయాడు. ఆ వాలకం చూసి ఆయన్నీ ఆయన సరంజామానీ నేనే రిక్షాలో వేసుకొని తీసుకొచ్చా. ఆ రాత్రంతా ఆ మాటలు ఈ మాటలతో మా యింట్లో మేల్కొనే ఉన్నాం. కానీ ఖాదరన్న ఒక్కసారి కూడా బైటికి తొంగిచూడలా. తెల్లవారి చీకటితో నేను బైటికెళ్లి వస్తుంటే మొగుడూ పెళ్లాలు పోతూ కనిపించారు. యాడికనా యాడికనా అని వెంటబడి అడిగినా చెప్తే కదా. రక్తం కారిన చొక్కాతో అట్టే పోయే మనిషి...' అని ఆగాడు సలీంగాడు.

●●●

యిది జరిగి ఐదునెలలు కావస్తోంది. ఇవాళ్టి వరకూ ఖాదర్ ఆచూకీ తెలియలేదు.

అతడు నాగూరు ఖాదరువలీ దర్గాకు వెళ్లిపోయాడనీ కాదు ఆత్మహత్య చేసుకొని చనిపోయాడనీ యింకెక్కడో బంకు పెట్టుకున్నాడనీ హోటల్లో సర్వరుగా పని చేస్తున్నాడనీ రకరకాల పుకార్లు వినిపిస్తూ ఉన్నాయి.

కానీ బైసాని దేన్నీ నమ్మలేదు. ఖాదరు తిరిగొస్తాడనీ లేకుంటే వెతికి

పట్టుకోవచ్చని వీలైనప్పుడల్లా ఆరా తీస్తూనే ఉన్నాడు. కొత్తల్లో ఈ పని చురుగ్గా చేశాడు. ఆ తర్వాత సొంత గొడవల్లో యాపారంలో పడి ఆ సంగతి వదిలేశాడు.

యీ మధ్య దూరపు చుట్టం ఒకాయన వచ్చి 'అబ్బ. ఈ తడికెల బుడికెల అంగళ్లన్నీ అడ్డంపోయాక మీ పెద్దంగళ్లు చాలా బాగా కనిపిస్తున్నాయయ్యా యాపారానికి' అనంటే– అవునా అని సంతోషంగా ముఖం పెట్టాడంట బైసాని.

అయితే ఆ దూరపు చుట్టం అంతడితో ఊరుకోక 'నీ సంబడం కూడా ఎంతకాలంలే? మీకు పోటీగా రేపు చైనాసరుకో జపాన్ సరుకో దిగితే నువ్వు కూడా ఉండవు యీడ' అనుకుంటూ పోయాడంట.

రాబోయే కాలాల్లో, ఆరాటాల్లో బైసాని మనసులో కూడా ఖాదరు మిగిలేట్టు లేడు.

పర్‌స్పెక్టివ్స్ ప్రత్యేక ప్రచురణ 2002
కథ 2002
కథావార్షిక 2002